

צילום: אריק סולטן

באנדרטה לזכר חבריו, במושב גבעתי. "כשהחיילים הבריטים החזירו לנו את שרידי הגופות, נשבענו שנקום"

"לפני שהמצרים הגיעו לגדר הקיבוץ, הם כבר איבדו ארבע שריוניות ושלושה טנקים. הגדוד הראשון שהגיע הלך עם נשק דרוך, נכנס אל שדה המוקשים ונפל. הגדוד הסודאני היה יותר מיומן, אך גם הם לא יכלו לגבור על שדה המוקשים שלי"

"במכה ציינתי רק שורת מוקשים אחת, וידעתי שבערך בכל ארבעה מטרים יש שורה נוספת. לפני שהייתי נכנס הייתי נושא תפילה ואומר, 'אלי ואמי, אפשרו לי לצאת בשלום משדה המוקשים', והם עזרו לי"

שלנו באכזריות. בקרב הזה איבדנו חמישה מלוחמינו. בתום הקרב פלוגה ב', שהייתה תחת פיקודו של שמעון מרגולין, מי שהיה מפקד הגדוד השלישי של גדוד 53 של גבעתי, נשארה לשמור על המקום."

הימים שלאחר הקרב השני על בית דראס היו ימים של הפוגה, שאיפשרה לחיילים להתאווור ביציאות הביתה – וגם להתכונן במקביל למתקפה הבאה, שהיה ברור לכולם שתגיע. יום לפני סיום מועד ההפוגה, שנקבע ל-09.07.1948, המצרים מפרים את הפסקת האש ותוקפים כמה משל"טים שהוחזקו בידי צה"ל, כדי להתקדם צפונה אל עבר תל אביב.

ב-08.07.1948 פלוגת חיל רגלים סודאנית תקפה את המוצב של פלוגה ב' בבית דראס בסיוע פלוגת גת משוריינים. החיילים הסודאנים הצליחו להיאחזו בפאתי הכפר, והתחוללו קרבות בין לוחמי הפלוגה לחיילים הסודאנים. למרות מורכבות הקרבות, הצליח הכוח המגן להדוף את ההתקפות ולגרור לסודאנים ל-38 אבידות בנפש. פלוגה ב' מגרור 53 מאבדת עוד ארבעה לוחמים.

איפה אתה היית במהלך הקרב הזה? "בקרב הזה לא הייתי. ממידע מודיעיני שהתקבל ידענו שההתקפה הזו היא חלק מתוכנית רבתית של החטיבה המצרית, שמטרתה הייתה כיבוש קיבוץ נגבה, בית דראס, באר טוביה וכפר ורבורג.

"לגדוד היו 21 חבלנים, שמתוכם שישה נהרגו בש"בועיים הראשונים של הלחימה. נשארנו 15, שחולקו לקיבוצים נגבה, גת, גלאון, כפר מנחם, כפר ורבורג ובאר טוביה. מפקד פלוגת החבלה, אברהם בן הרוה, קרא לי ואמר: 'אתה הטוב ביותר שיש לי, ולכן בחרתי בך לצאת לנגבה ולהניח שם שדות מוקשים. אני יודע שזו עלולה להיות עבודה קשה, מפרכת, ואולי אני עלול לאבד אותך שם, אבל בנגבה צריכים את הטוב ביותר, וזה אתה'.

"מייד אחרי הקרב השני בבית דראס, ב-12 במאי, לקחתי איתי שלושה סוגים של מוקשים: מוקש נעל שמופעל בדריכה, מוקש קופץ שמופעל על ידי נגיעה בחוט, ומוקש נגד רכב. זה היה מוקש גדול שמשקלו 8 ק"ג, ומטרתו לנתק את השרשראות של השריוניות והטנקים ולשתק אותם."

במשך 59 ימים מטמין נגבי לכדו 2,200 מוקשים בשדות החיטה שמקיפים את הקיבוץ. הוא מסמן במפה את מיקום המוקשים, ובכל מאות הפעמים שהוא יוצא

של הגדוד, ואני בתוכו, יצא לכבוש את בית דראס, והפעם כבשנו ולא סלחנו."

הגדוד פרץ במבנה של חמישה כוחות: כוח פריצה של מחלקות רובאים, כוחות מוסעים במשוריינים שפרצו מתוך ניצנים, כוח מוסע עם חמישה משוריינים ושני כוחות רתק, שכללו אמצעי לחימה שונים דוגמת מרגמות ומקלעים.

"ההערכה הייתה שבכפר מתגוררים כ-250 גברים שמסוגלים להילחם. הערכה נוספת הייתה שעם פרוץ הקרב, יתווספו לאויב כ-300 גברים מהכפרים ומהעיירות באזור. החלטנו שאנו יורים בכל גבר שאנחנו רואים, מובן שלא בזקנים או בילדים. אחרי מה שהם עשו לחברים שלנו בסיבוב הראשון, לא רצינו לקחת צ'אנסים, שכן היסוס אחד או השתהות היו עלולים לעלות לנו בעוד חיים של חברים לוחמים.

"הקרב ארך כשבע שעות. במהלכן ברחו חלק מהלוחמים הערבים. בכפר היו מאות בתים שהיו עשויים מחמר ומפח גל, שהם גנבו מהצבא הבריטי. במהלך הקרב, כשהייתי בתוך אחד הצריפים האלו עם שלוש מחבריי, שמענו יללות וצעקות של המון נשים. "עוד לפני שהספקנו להבין מה קורה, פרצו למבנה שבו היינו כ-25 נשים עם ילדיהן, שכנראה נזנחו מאחור לאחר שבעליהן ברחו. הרעש שהן הקימו היה נוראי. בעוד אני וחבריי חוככים ברעננו מה לעשות איתן, צורר של יריות נורה עלינו ופצע שתיים מהנשים. הרבה מאוד זמן לקח לנו לשכנע אותן לקבל טיפול רפואי מהחובש שלנו, ולבסוף הן הסכימו.

"אני תמיד הסתובבתי עם שתי מימיות, שוקולד ופרוסות לחם. הסתכלתי על ילדה מפוחדת שהיתה שם, נראה לי שהיא הייתה כבת 10. הנחתי שהיא צמאה ורעבה והצעתי לה לשתות ולאכול, אך היא סירבה. היא הביטה בי בעיניים מלאות אימה.

"לפתע, אחת מהנשים המבוגרות שהיו שם ניגשה אלי וחטפה לי את המימייה ואת השוקולד עם פרוי סות הלחם. היא שתתה והעבירה את המימייה לשאר הנשים והילדים, תוך כדי שהיא ממלמלת משהו. אני זוכר שתהיתי אם היא בירכה אותי או קיללה אותי. "בשעות אחר הצהריים, כשהקרב כבר כמעט הסתיים ומרבית התושבים והלוחמים נטשו את הכפר, הנשים ביקשו שניתן להן להוציא את מיטלטליהן מהבתים לפני שאנחנו מפוצצים אותם. איפשרנו להן לקחת גם את כל העיזים והכבשים שלהן וגם את החמורים והגמלים. בחלק מהגמלים ירינו כנקמה על כך ששבויעים קודם לכן הם רצחו את החברים

והצטרף אל השיירות שהעלו מזון לירושלים הנצורה. "הייתי מוביל שיירות של 140 משאיות, כשאני בראש השיירה עם משורייין שזכה לשם 'איל נוגח', בזכות מתקן נוגח פורץ מחסומים שהיה בחזית שלו. חצי מהזמן הלכתי בכלל ברגל, כדי לחפש מטענים שנועדו לפגוע בשיירות האלו."

באפריל 1948 הגדוד שאליו השתייך נגבי צורף לגבעתי, והמפקדה שלו ישבה בגדרה שבשפלה. פלוגה אחת היתה ממוקמת באזור גת גלאון שליד קריית גת, הפלוגה השנייה היתה ממוקמת בבאר טוביה, וחלק מהפלוגה השלישית בניצנים שאחרי אשקלון. נגבי השתייך לפלוגה המסייעת של גבעתי, וכאן למעשה מתחילות הקריירה החבלנית שלו ומעורבותו בקרבות בית דראס המפורסמים.

20.04.1948 תקפו מאות כפריים ערבים, תושבי בית דראס, את קיבוץ ניצנים שבדרום. גדוד 53, שאחת מפלוגותיו ישבה באזור, הוזעק למחרת היום על מנת לאלץ את התוקפים לשוב אל כפריהם. בית דראס היה כפר ענקי, שהיום יושבים עליו שלושה יישובים – גבעתי, אמונים ובית עזרא.

את הכוח הוביל סגן מפקד הגדוד, אפרים דרורי, בזמן שמפקדו, האלוף ברימוס יצחק פונדק, סייר במטוס מעל האזור. הכוח חולק לארבע יחידות: כוח הלם, כוח אבטחה וחסימה, כוח רתק וכוח עבודה.

"חבלנים תמיד עובדים לבד, ולכן אני הייתי עם כוח המחלקה, שפרץ אל בית דראס, משחזר נגבי. "מהר מאוד כפריי בית דראס הוזעקו את המשטרה הבריטית, שהמשוריינים שלה חנו במשטרת 'עיראק סווידאן', שהיום נקראת מצודת יואב. אני לא זוכר זמנים מדויקים, אבל בתוך זמן קצר הבריטים הגיעו עם משוריינים, שהיו חמושים בתותחים ובמכונות ירייה, ופתחו עלינו באש מאסיבית.

"ההתקפה הזו הורגת תשעה מחבריי ופוצעת עשרות של לוחמים. גם במהלך פינוי הפצועים, הבריטים לא מפסיקים את הירי על כוחותינו ועל המחבלים. בתום הקרב אנחנו מגלים ששני קצינים ולוחם נוסף לא איתנו. אנחנו מבינים שהם נלקחו בשבי, ורק מאוחר יותר מתגלית לנגד עינינו התמונה המלאה: הערבים הורגים את שני הקצינים שלנו ואת הלוחם הנוסף, ונושאים את גופותיהם בתהלוכה ברחובות מג'דל, אשקלון של היום."

תוצאות הקרב היו לא פשוטות. "התחושה הייתה קשה. חברים שלנו נהרגו ברגע, הרבה נפצעו. כולנו הבנו שבקרב הזה הובסנו, אבל לא להרבה זמן. כשהחיילים הבריטים החזירו לנו את שרידי הגופות, נשבענו שנקום, ואכן הנקמה לא איתרה להגיע."

בשבוע הראשון של חודש מאי 1948 היה ברור למג"ד פונדק שיש ריכוזים של צבא מצרי בגבול הדרומי של המדינה, מה שאומר שלא יהיה מנוס מעימות של הגדוד עם הצבא המצרי. כפר בית דראס היה מאחז הכרחי להגנה על הדרום.

"בית דראס היה ממוקם על רכס אסטרטגי בין כביש החוף, שדרכו היה ברור לנו שהצבא המצרי ינסה לנוע, לבין הכביש שמוביל לגדרה, מה שהוביל את פונדק לתקוף את בית דראס, להשתלט עליו ולסלק את תושביו. לזמן היתה חשיבות קריטית, שכן היה חשש שהכוחות המצריים יחדרו לדרום", מסביר נגבי. מועד ההתקפה על בית דראס נקבע לתאריך 11.05.1948. לגדוד צורפו שתי מחלקות מגדוד 52. שעת השי"ן נקבעה לשעה 05:00. "למעשה, ביום זה יצאנו לשתי משימות. חלק יצאו כדי לפוצץ את גשר עד הלום. במשך שנים אנשים חשבו שפוצצנו את הגשר כדי שהמצרים לא יוכלו להתקדם עוד אל תוך המדינה. בפועל הסיבה הייתה הרבה פחות הוראתי: הערבים היו מפוצצים לנו מכוניות, ולכן החלטנו להחזיר להם ולפוצץ את הגשר. זה היה ארבעה ימים לפני שהצבא המצרי חדר לגבולות המדינה. החלק השני

